گفتوگۆ لەگەڵ هونەرمەند د.جەنگی جەلال.. هەڤپەیڤین — کامەران حاجی ئەلیاس

هونەرمەند د.جەنگی جەلال: ماوەی 8 ساڵ وەرشەی دروست کردنی ئامێری عودم هەبوو لە وڵاتی میسر

د.جەنگی جەلال: ئەنجامدانی کەرنەڤاڵی عود دەبێتە نوێبوونەوەو ناساندنی بەشێوازێکی ئەکادیمی لە نێو ژەنیاران و کۆمەڵگا

د.جەنگی جەلال: ئامێری عود رەنگدانەوەی باشی هەبووە لەسەر موزیکی کوردی

هونەرمەندی بواری موزیك دکتۆر "جەنگی جەلال "ساڵانێکە لە بواری موزیك بەتایبەتی لە بواری ئامێری (عود) ئەسپی خۆی تاو داوە توانی بڕوانامەی دکتۆرا لەسەر ئامێری عود لە وڵاتی میسر بەدەست هێناوە، ساڵانە لەسەردەستی ئەوە چەندین قوتابی لە بەشی موزیکی پەیمانگەی هونەرجوانەکانی هەولێر بڕوانامەی دبلۆم بەدست دەهێنن تائێستا حەوت کەرنەڤاڵی (عود)ی ئەنجام داوە بۆ زیاتر ئاشنا بوون بە کارو چالاکییەکانی ئەم هەڤپەیڤینەمان لە گەڵ سازدا.

- **سەرەتا ئەگەر بکرێت کورتەیەك لە وێستگەکانی ژیانی هونەری خۆت بۆ خوێنەرامان باس بکەیت.**

ج- ناوی تەواوم جەنگی جەلال حەسن ،هەڵگری بڕوانامەی دکتۆرا لە بواری موزیك، لە بنەماڵەیەکی فۆلکلۆریست پەروەردە بوویمە ،هەموو کات باوکم خەریکی کۆکردنەوەی ئەدەب و هونەری کوردیە بووە، بە واتای کۆکردنەوەی لاوك و حەیران و بەسەرهاتی میللی و فۆلکلۆری کوردی، بۆ پاراستنی ئەرشیفی کوردی، بۆیە هەر لەبەر ئەوە ئەو هەستە بەمان دروست بووە کە پێچکەی باوکم بگرم، بچمە نێو جیهانی هونەری و پێش بچمە پەیمانگای هونەرە جوانەکان خۆم فێری ئامێری ساز کرد.

س *لەنێو ئامێرەکانی موزیك بۆچی ئامێری (عود) دت هەڵبژراد؟

ج- هۆکاری هەڵبژاردنی ئامێری ئامێری عود دەگەڕێتەوە بۆ ئەوەی کاتێ چوومە پەیمانگای هونەرە جوانەکانی هەولێر، ئامێری ساز لە بەشی موزیك نەبوو، بۆیە ئامێری عودم هەڵبژارد بۆ ئەوەی پەرە بە خوێندنی موزیك بدەم، هەروەها

حەزیشم بۆ ئەو ئامێرە هەبوو، چونکە ژەدار بوو ،وەك ئامێری ساز، ئاشناییم لەگەڵیدا هەبوو، ئامێرێکی نامۆ نەبوو بۆ من.

*** مێژووی ئامێری عود بۆکەی دەگەڕێتەوە؟ شوێنی لەدایك بوونی ئامێری عود کوێیە؟**

- بەپێی توێژەری ئەڵمانی (شتاودر) ڕەچەڵەکی ئامێری عود دەگەڕێنێتەوە بۆ نەتەوەی کورد کە پشتی بەستووە بە پاشماوەی کەل و پەلی کۆنی دانیشتوانی چیاکان کە لە کاشی، حوسی، خوری، سوباریەکان پێك هاتوون کە لە دەریاچەی وان تا دەگاتە باکووری عێراق، کە لە سەدەی پێنجەمی پێش زاینی ژیاون.
هەروەها توێژەی (جۆن ریمەر) بەهەمان شێوە ئامێری عود دەگەڕێنێتەوە بۆ دانیشتوانی هەمان ناوچە،
بەڵام توێژەرانی تر رای جیاوازیان هەبووە بۆ نموونە توێژەرانی میسری مێژووی عود دەگەڕێنێتەوە بۆ میسریە کۆنەکان ،وە توێژەرانی عەرەبی عێراق ئامێری عود دەگەڕێننەوە بۆ سەردەمی ئەکەدیەکان ،کەچی توێژەری ئەمریکی (کامب بێل) دەڵێت عود لە کاتێکی درەنگ گەشتە لای ئاشوری سامیەکان.
[illegible] 8 [illegible] - [illegible] . [illegible] . باشە
بابزانین نامەی دکتۆراکەت لەسەر چی بوو؟
نامەی دکتۆرام لەسەر تەکنیکی ژەنین ئامێری عود لە هەندێك وڵاتانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست، توێژینەوەیەکی بەراوردی بوو.

*** هەندێك لە ژنیارانی عود گۆڕانكاری لە تەكنیكی ژەنینی عود دا دەكەن، دەتوانیت ئاماژە بە ژنیارانە بكەیت كە خاوەنی ئەم سیفەتانەن؟**

- سەبارەت بە گۆڕانكاری لە بواری تەكتیكی عود دا، “شریف محی الدین” بناغەیەكی باشی بۆ ئەو ئامێرە دانایەو گۆڕانكاری ڕیشەیی بووە لە سەردەمی نوێ، لە ساڵی1936 قوتابخانەیەكی عودی دامەزراند لە بەغداد كە بەشەكی زۆری ژەنیارانی بەتوانا لە ژێر دەستی ئەو پەروەردە بوون ،وەك منیر بەشیر، جمیل بشیر، سلمان شاكر، غانم حداد.. دەتوانین بڵێین گۆڕانكاری ریشەیی بوو لە عود دا، چونكە شێوازی ئەكادیمی وەرگرت، دواتر هەر یەك لەو چەند كەسەی باسمان كرد بوونە قوتابخانەی تری عود، میتۆد و شێوازی عودیان گۆڕی.

*** ماوەی حەوت ساڵە تۆ كۆرنەڤاڵەی عود لە ڕێگەی قوتابییەكانت ئەنجام دەدیت، ئامانج لە ئەنجامدانی ئەو كۆرنەڤاڵەدا چییە؟ نیازتان وایە ساڵانە بەبەردەوامی ئەنجامی بدەن؟**

- ئەنجامدانی كۆرنەڤاڵەی عود دەبێتە نوێبوونەوە لە بواری گەشەسەندنی ئەو ئامێرەو ناساندنی بەشێوازێكی ئەكادیمی لە نەو ژەنیاران و كۆمەڵگا، چونكە ئامانج بە ژەنیارانی عود دروست دەكات كە ساڵانە بە ئاراستەیەك بێن بەهرەمەندان و ژەنیاران زیاتر كار لەسەر بوژانەوەی موزیك بكەن .

دواتر ئەو كۆرنەڤاڵە دەبێتە شارەزابوون و ئەزموون بۆ قوتابیان و ژەنیارانی بەشدار بوو ،بۆ پێی توانا هەوڵم داوە ئەو كۆرنەڤاڵە ئەنجام بدەم بەمەستی بوژانەوەی لایەنی هونەری لە نەو كۆمەڵگا ئەمەماوەی حەوت ساڵە ئەم كۆرنەڤاڵە سازكەین هیودارم بەردەوام بین .

بە بەچوونی ئەوە، تیپە موزیكییەكانی كوردستان تاچەند گرنگی بە ئامێری عود دەدەن؟ ئامێری عود ئامێرێكی سەرەكییە، ئەو ئامێرە ڕۆڵی خۆی هەیە لە كاتی ئێستا لە نەو تیپە میللییەكان ، بە تایبەتی لەسەردەمی دامەزراندنی تیپی هەولێر لە كۆتا ساڵانی 1970 كە هەردوو هونەرمەند (وریا ئەحمەد، رزگار خۆشناو) ئەو ئامێرەیان بە شێوازێكی جوان بەكارهێنا وای كرد فۆرمەكی جوان بە تیپە میللییەكان ببەخشێت، بەیە تا ئێستا ئەو شێوازە جوانە ڕەنگدانەوەی لە نەو تیپەكان تری كوردستان هەیە، هەروەها لە زاخۆش كۆمەڵێك هونەرمەند وەك (سەباح زاخۆلی ،سمیر زاخۆلی) گرنگی زۆریان دا بەو ئامێرە بە تایبەتی لەگەڵ گۆرانی بێژان (ئەردەوان زاخۆلی ،ئەیاز زاخۆلی) بەجۆرێك كە ڕەنگدانەوەی باشی هەبووە لەسەر موزیكی كوردی. پرۆژەی داهاتووتان چییە؟

ە-پرۆژەی داهاتووم ئەگەر کات بگونجێت، میتۆدێکی عود دروست بکەم بۆ سوود وەرگرتن لە میلۆدیە کوردیەکان تا فێرخوازان گوێچکەیان لەسەر میلۆدی کوردی پەروەردە بێت .

هەڤپەیڤین – کامەران حاجی ئەلیاس